

SKOLESKOGDAGER 2010.

Nordland 4H og Helgeland Skogselskap har i flere år arrangert felles skoleskogdager. I samarbeid med skolene kom vi fram til at et par dager siste uka i mai og et par dager første uka i juni var gunstige tidspunkt for avviklingen i 2010. Arrangementene ruller mellom skolene i Helgeland for å nå flest mulig.

Mål:

4 H og Skogselskapet samarbeider godt i en felles satsning mot skolene på Helgeland. 4H's motto "lære ved å gjøre det" og Skogselskapet som fylkeskontakt for "Lære med Skogen" gir oss et felles mål om å nå elever og lærere med kunnskap om skogen. Helgeland Skogselskap har ingen informasjonsarbeider eller skogkonsulent og dette samarbeidet er helt nødvendig for i det hele tatt greie å arrangere skoleskogdager. Vi kontakter også de kommunale landbrukskontorene med invitasjon til å delta i skoleskogdagene i deres kommune.

- For skogselskapet er det viktig å gjøre nettstedet www.skoleskogen.no kjent for skolene.
- 4H har som mål å stimulere eksisterende 4H-klubber og starte nye der slike ikke finnes.

Jorit Bratteng Aanes deltok for Nordland 4H og Gerd Grindstad deltok for Helgeland Skogselskap. Skogbrukssjef Olav Pettersen fra Rana kommune var med oss alle dagene og Sonja Klotz som er tysk, men har tatt norsk skogbruksutdannelse, var med i to dager.

Målgruppe:

Vi tar sikte på skolenes 5-klassinger med deres lærere. Men der det er naturlig kan flere klassetrinn delta. Små skoler deltar gjerne med alle sine elever og lærere.

Jorit Bratteng Aanes forteller om 4H.

Tema for dagene:

4H-klubben v/Jorit Bratteng Aanes.

De fire H-ene står for: Klart **hode**,
godt **hjerte**,
flinke **hender**
og god **helse**.

Rana har ingen 4H-klubb i dag. I 4H bestemmer medlemmene alt selv. Voksne deltar kun som rådgivere. Medlemmene lærer hvordan et styre i en organisasjon fungerer og har selv hele lederansvaret for sin klubb. Dette har gitt kompetanse som har vært nyttig senere i livet. Blant annet har flere tidligere 4H-ere blitt foretrukket ved ansettelser nettopp på grunn av bakgrunnen de hadde fra 4H-klubbene.

Barna kan begynne som aspiranter når de er 10 år. Hvert år velges oppgave av medlemmene, og her er det mye å velge mellom! Hver høst blir den fullførte oppgaven bedømt og godkjent. Når til sammen 7 oppgaver som junior og senior er godkjente, får man Plaketten og 4H vitnemål. Da kan man fortsette som Alum i egen klubb i hvert fylke.

Hvert år arrangeres det sommerleir, matskoler og kurs. Det arrangeres utvekslingsreiser til Gambia annen hvert år. Ellers kan alle som har fått plakett og vitnemål melde seg på 4H-utveksling i en rekke land. Mer informasjon finnes under IFYE-programmet på www.4h.no.

Dersom noen ønsker å stifte klubb, er det bare å ta kontakt!

Spikking v/ Jorit Bratteng Aanes.

Spikking er en av de mest populære aktivitetene i 4H. Å lære hvordan en spikkekniv skal behandles for å unngå skader og samtidig bevare den kvass, er viktig. Mange av elevene prøvde kniv for første gang og forsiktighetsreglene ble nøye gjennomgått. Litt bruk av plaster ble det også i år. Emner av selje eller older er fine å spikke i. På denne tida av året er det flott å lage seljefløyter. Olav Pettersen var eksperten på området. Å få lyd i seljefløyta var ikke så lett, men øvelse gjør mester, og snart ble det rene konserten! Nisser og troll var også populære figurer.

CO₂-binding v/Gerd Grindstad

Først ble det en kort og ”stolt” presentasjon av Helgeland Skogselskap og Alstahaug Planteskole: Det er flott å jobbe i en bedrift som produserer planter som binder CO₂! Og det vi tjener på salget skal vi bruke til å ”fremme forståelsen av skogens mangesidige betydning”. Det betyr at skogen skal brukes både til levebrød, jakt, bær- og sopplukking, turgåing og naturopplevelse.

Regnvær er ingen hindring for en fin skoleskogsdag

Alle planter binder CO₂. Dette gjør de ved å ta CO₂ fra lufta og vann og mineraler fra jorda. Ved hjelp av sollys og varme gjør de dette om til ”sukkerstoff” og oksygen. Sukkerstoffet bruker planten selv til å vokse og oksygenet som blir dannet i prosessen, slippes ut igjen. Heldig for oss! For det trenger jo vi for å puste.

Når en plante visner slippes all CO₂ den har bundet ut igjen. Derfor er skogstrærne i en spesiell stilling her. De lagrer CO₂ gjennom hundre år,

og når de felles og brukes til husbygging og møbler er all CO₂ bundet i opptil flere hundre år. Og de nye plantene som er plantet på stedet der de gamle sto binder ny CO₂. Dermed får vi netto gevinst. Ved bruk av olje, kull og gass skjer det motsatte. Da slipper vi ut det som ble bundet for millioner av år siden med de negative følger det kan få. Da er det mye bedre å bruke ved. Da blir resultatet null.

Det er en ren misforståelse at vi kan "spare trær" og redde miljøet på den måten. Skogen skal vi bevare, men trærne må brukes hele tiden hvis vi skal ha noen effekt. Gammel skog som ikke blir drevet gir til slutt resultat null. Skogbruk er klimariktig! For å illustrere hva det dreier seg om, tar vi følgende eksempler: Jeg er selv snart 60 år. Planter jeg 800 grantrær vil disse i sin voksetid binde all CO₂ min bilkjøring har sluppet ut! Og en eneste granplante vil binde alt en bil slipper ut på en tur fra Helgeland til Oslo.

Hvorfor er for mye CO₂ så farlig?

For høye CO₂-verdier i atmosfæren gjør at solvarmen ikke slippes ut igjen, men blir reflektert tilbake til jorden som under et "lokk", - akkurat som inne i et drivhus der alle lukene er stengt. Og der blir det kjempevarmt etter hvert!

Og hva skjer hvis jorda hetes opp på denne måten?

Ørkenene øker noen steder og ville stormer med regn og flom kommer andre steder. Og så smelter isen på polene, og det får følger: Smelter all is på Grønland, stiger havet med 8 m. Smelter all is på sydpolen, kan havet stige med mellom 60 og 70 meter!

Hva kan vi gjøre?

Vi kan redusere utslipp og vi kan fange CO₂. Skogbruket gjør begge deler!

Skogforvaltning v/Olav Pettersen.

Noen eier den skogen vi går tur i og plukker bær i. Hvis vi vil gjøre noe i skogen, lage lekeplass, bygge ei lekehytte eller noe slikt, må vi først spørre skogeieren om lov til dette. Skogeieren driver skogen som næring og skal tjene på den. Derfor må skogen hugges og selges når den blir hogstmoden. Gammel skog angripes av råte og velter gjerne under en storm. Da er den ikke verdt noen ting. Det er viktig å felle trærne

mens veden er frisk. Vi kan lage mange ting vi trenger av materialet vi får fra skogen. Vi kan bygge hus og lage møbler o.s.v. Brensel til oppvarming får vi fra skogen.

Etter hogsten må ny skog plantes. Skogeieren har faktisk plikt til å pante etter hogst. Slik skapes ressurser til bruk for de som kommer etter oss. Og det blir mye fortere skog når en planter enn om man venter på at trærne skal så seg selv.

Som skogbruksansvarlig i Rana har jeg ansvaret for all skogforvaltning i kommunen. Da skal jeg påse at alle lover og forskrifter som gjelder skogen i Rana blir fulgt.

Skogen i Rana v/Olav Pettersen

Grana er ikke gammel hos oss, bare ca. 600 år eller 4 -5 gran-generasjoner. Men den dominerer allerede skogene våre. Tidligere het det at grana vokste opp til Rana. Men det stemmer ikke lenger. Fugler har spredd frø nord for Saltfjellet og den vandrer også inn i landet østfra. Akkurat nå blomstrer grana. Små røde ”jordbær” sitter på greinene. Dette er hann-blomster. I toppen står hunn-blomstene. Disse er først rødlige, så blålige og til sist blir de brune. Da har de snudd seg og henger nedover slik vi er vant til å se dem, – konglene.

”Bålvett” v/Olav Pettersen

I perioden 15. april – 15. september er det forbudt å tenne bål ute i marka. Man skal ha tillatelse fra brannsjefen for å tenne bål i denne perioden. Men vi brenner St. Hans-bål og har tradisjon for å lage kaffebål når vi er på tur. Da må vi i alle fall være nøye med stedet vi velger for ilden. Grusbanke i bekk eller elv, på berg eller bygd ildsted av stein på sikkert underlag er gode plasser for et bål. Det verste stedet for et bål er på tørr torv. Det er veldig farlig for glørne kan ”spise seg” nedover og ilden kan blusse opp senere selv om vi slukker godt. Vann, sand eller noe som kveler flammene må vi ha tilgjengelig. Og så må vi passe på å ta med oss alt søppel etterpå!

I fjor var det skikkelig skogbrann i Rana. Det var tørt i marka og flammene spredde seg raskt, ikke bare langs bakken, men også fra tretopp til tretopp i - rasende fart. Varmen lager selv vind som får flammene til å spre seg fryktelig fort. De brukte flere dager på slukking og brannvakt!

Jobb i skogbruket v/ Sonja Klotz

Sonja er fra Tyskland og hun sammenlignet skogen i Rana med den hun var vant til hjemmefra. Jobb i skogbruket er spennende for både gutter og jenter som liker å være ute, og arbeidet er allsidig, dere får arbeide med maskiner, stelle skogen og ha kontakt med skogeierne. Vi ønsker å produsere tømmer som har stor dimensjon, slik at det kan brukes til blant annet husbygging. For å få mest mulig virke fra skogen, må det velges riktig treslag til utplanting. Deretter må skogen stelles. Her i Rana er det gran som er best egnet for å produsere tømmer. I tillegg til tømmer brukes skogen til ved, den binder CO₂, og vi bruker den til friluftsliv osv.

På spørsmål til elevene om noen i familien eide skog, kom flere på at en onkel, bestefar eller foreldrene eide skog. Noen hadde til og med vært ute og hogd ved.

Bålmat.

Etter at matpakken var spist ble det stekt sveler på bålpanna som var god og varm over bålet. Ei stor kanne med røre (flere liter) ble fort tømt. Og sveler er smakfullt snadder for en rimelig penge! Det var også i år stor rift om godsakene. Elevene ba om oppskrifta slik at de kunne lage sveler på skolekjøkkenet til høsten.

Gave til deltakerne.

Etter endt skoleskogdag fikk alle elevene og lærerne en plante til hagen, en lerkeplante fra Alstahaug Planteskole. Skolene fikk også en del trykksaker til bruk i framtidig undervisning: Gull og grønne skoger av Knut Dæhlen, infobrosjyrer om 4H og Helgeland Skogselskap, DnS' brosjyre Alle gode ting er tre og infomasjonsbrosjyrene om skog og klima: Klimakjempen, Lagrene, Styrk skogen, Erstatteren og Grunnlaget. Blir dette materialet lest av lærere og elever, vil de forstå ganske mye mer om skog og skogbruk!

Informasjonsmateriell om skog og skogbruk ble gitt til skolene.

Planting.

Stedene vi besøkte i år egnet seg dårlig for skogplanting. Elevene fikk derfor demonstrert hvordan man planter skog med hakke. Etterpå fikk de hver sin lerkeplante fra Alstahaug Planteskole til å plante selv hjemme. Så kan de følge med at planten vokser og tenke på hvor mye CO₂ den binder.

Disse skolene ble besøkt i 2010:

27. mai: Båsmo barneskole.

To 5-klasser med lærere, i alt ca 50 deltakere.

Turen gikk til ei hogstflate. Her murte vi opp grue for bål nært bekken. Elevene fikk innføring i skogsdrift. Det ble litt planting av lerk. Været var bra og vi hadde en fin dag ute.

28. mai: Dalsgrenda skole

5. og 6. klasse med lærere, i alt 26 deltakere.

Vi brukte skoleområdets uteplass med ildsted. Det ble kun satt ned en plante for å vise hvordan det gjøres. Spikking ble hovedaktiviteten her. Været var nydelig den dagen.

3. juni: Hauknes skole.

To 5. klasser med sine lærere, i alt 45 deltakere.

Turen gikk til Hauknesstrand, et utrolig flott område som er tilrettelagt for friluftsbruk. Til tross for ufyselig vær med regn og lave tåkeskyer, hadde vi en fin dag. Lærerne hjalp til med å strekke ut presseninger mellom trærne for å gi litt ly for de verste bygene.

4. juni: Lyngheim skole.

Tre 5. klasse med sine lærere, i alt ca. 60 deltakere. Vi møttes i Mjølanskogen. Med så mange elver var vi nødt til å dele i to grupper. Den ene gruppa spikket mens den andre stekte sveler. Teorien tok vi i "plennum". Været var bedre og vi hadde en helt grei skoleskogdag.

Stolt produsent av en stk seljefløyte! Foto Sonja Klotz

Oppsummering.

Tilbakemeldinger viser at dette er en grei måte å få ut informasjon til skolene om skogen med våre knappe ressurser. Elevene i de aktuelle klassetrinnene er svært lette å kommunisere med, de er forberedt og deltar aktivt i samtalen om temaene som blir presentert. De kan nå så mye om fornuftig bruk av og ferdsel i utmark at de kan veilede sine familier og venner når de er ute på tur slik at det ikke voldes skade på naturen. De bør også kunne en del om skogbrukets betydning for både lokale arbeidsplasser og miljø.